

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta 24.2.2026

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta
annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Kaisa Heino, strategia- ja hallintojohtaja, Etelä-Karjalan
hyvinvointialue

23.2.2026

ETELÄ-KARJALAN
hyvinvointialue

Kannanotot lakiesitykseen lyhyesti

ETELÄ-KARJALAN
hyvinvointialue

Mahdollisuus saada lisäaikaa alijäämien kattamiseen yli hyvinvointialuelain 115 §:n nykyisen määräajan on välttämätön laillisuusvaatimuksen toteutumiseksi

- Lakimuutos on lähtökohtaisesti välttämätön, ottaen huomioon, että hyvinvointialueet ovat tosiasiaassa olleet / ovat tilanteessa, jossa **Suomen voimassa olevan lainsäädännön noudattaminen** talousarvio-/-suunnittelupäätöksenteossa **ei ole ollut mahdollista**
 - Lain vastaiset päätökset konkretisoituneet suurelle osalle hyvinvointialueista viimeistään loppuvuoden 2025 talousarviopäätöksenteossa
 - Oikeusjärjestelmämme perusyttimeen kuuluvan laillisuusvaatimuksen kannalta olemme täysin kestävättömässä tilanteessa, kun julkisyhteisöllä ei ole ollut vaihtoehtona tehdä Suomen lain vaatimukset täyttäviä päätöksiä
→ tämä tilanne on lakimuutoksin **itsestään selvästi korjattava** ja esitetty lakimuutos korjaa tätä tilannetta valtaosalle hyvinvointialueista tyydyttävästi.

Esitetty lakimuutos ei ole kuitenkaan riittävä

- **Lakimuutos ei ole vielääkään riittävä** korjaamaan edellä viitattua laillisuusvaatimukseen perustuvaa ongelmaa kaikkien osalta:
 - Edelleen jää alueita, joille **alijäämien kattaminen** lakiehdotuksen mahdollistaman **lisääajankaan puitteissa (v. 2028) ei ole mahdollista täysin alueista itsestään riippumattomista syistä.**
 - Alijäämien mittavat kertymät ovat joillakin alueilla perustuneet valtaosin virheelliseksi osoittautuneeseen rahoitusjärjestelmään
 - Esimerkiksi Etelä-Karjalan reaalirahoituksen kehitys on ollut TPAN:n 2025 tekemän selvityksen mukaan – 6%:a ja maan heikoin, vaikka alue kuuluu maan sairastavuusvertailussa kärkikastiin ja alueella on toiseksi ja kolmanneksi eniten yli 75- ja yli 85-vuotiaita asukkaita (THL).
 - palvelutarve on suurta, mutta rahoitus on kehittynyt maan heikoiten.

Lakiesitys vaatii vielä täydennyksen

- Lakiin tulee säätää lisäksi mahdollisuus myöntää alijäämien kattamisen aikataululle erityisperusteilla **poikkeuksellisesti lisääaikaa myös v. 2028 pidemmäksi ajaksi**, jos:

- 1)** alue on osoittanut, että se on kyennyt kääntämään kustannuskehityksensä alle kansallisen keskitason ja
- 2)** osoittaa uskottavan ja konkreettisen suunnitelman uudistumistoimenpiteistään, joilla alueen kulukehitys pysyy seuraavinakin vuosina maltillisena ja alle ennustetun kansallisen keskiarvon.

Tämä **mahdollistaisi hyvässä muutos- ja sopeuttamisvauhdissa** oleville alueille, joiden alijäämät ovat kertyneet ennen kaikkea rahoituksen virheellisyyksien vuoksi, **työrauhan jatkaa hyvää uudistumistaan, muutosjohtamistaan ja kulukehityksen hillintää sillä aikaa**, kunnes **rahoituksen virheet** on saatu analysoitua ja niiden merkitys alijämien syntyyn **analysoitua** sekä **rahoitusmalli uudistettua**.

Rahoituksen vakavat virheet ovat taustalla osan alueista alijäämien kertymiin, ei huono taloudenpito

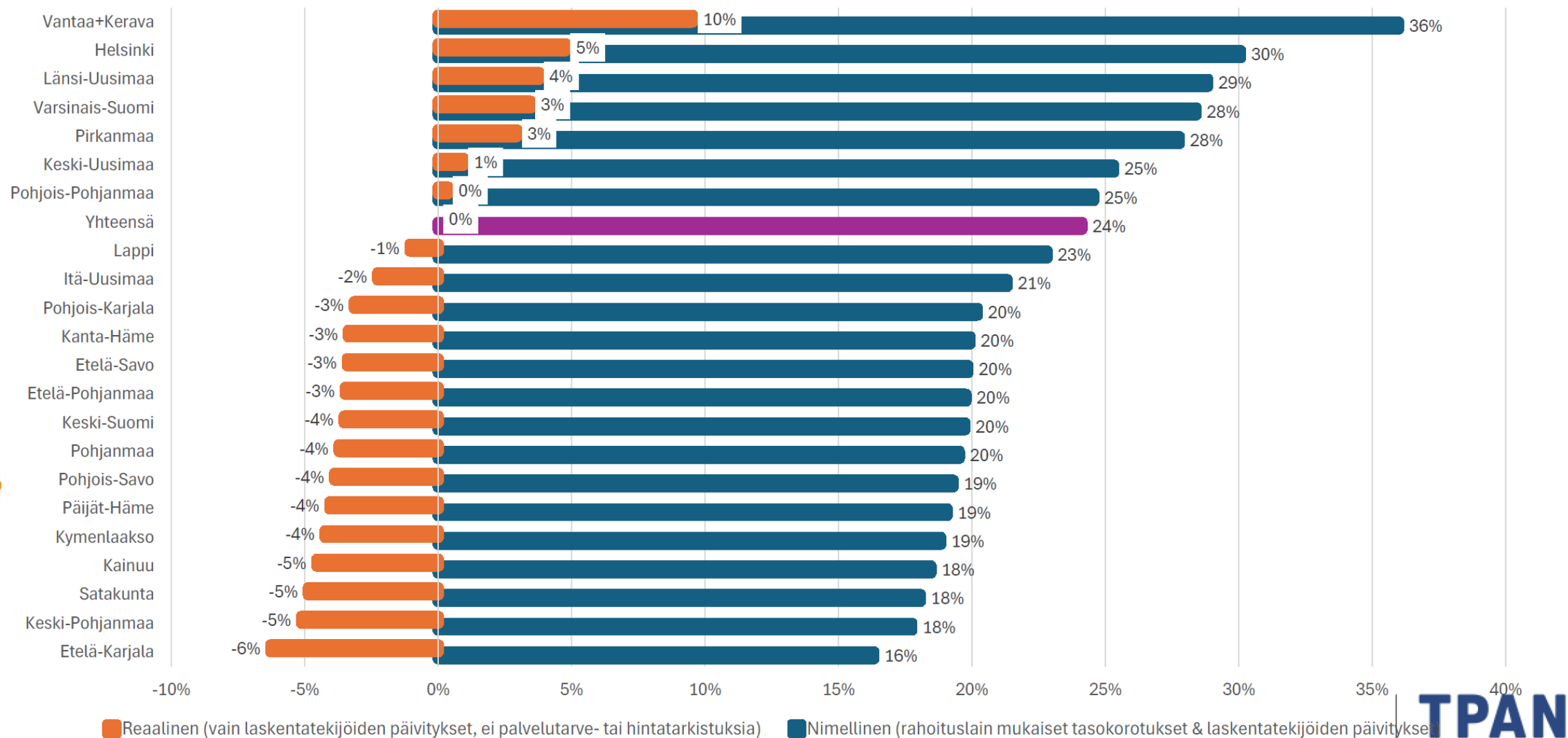
Laajemmat perusteet esitetylle lisäykselle lakiehdotukseen

ETELÄ-KARJALAN
hyvinvointialue

Laskennallisen sote-rahoituksen muutos 2022-2026

Esimerkki diagnoositietojen epävakaudesta ja yhdestä selityksestä, miksi reaalirahoituksen kehityksen vaihtelu maassa on – 6 %:n ja + 10 %:n välillä

HVA-tyyppi	Pitkäaik.dg % väestöstä 2023	Pitkäaik.dg % väestöstä 2024	Pitkäaik.dg % väestöstä 2025
Apotti-HVA:t	40,0 %	48,1 %	50,2 %
Muu HUS-alue	17,8 %	26,3 %	31,6 %
Muut yo-sairaala HVA:t	17,4 %	26,7 %	35,1 %
Muut ei-yliop. HVA:t (manner-Suomi)	18,3 %	25,5 %	27,0 %
Koko manner- Suomi	21,9 %	29,7 %	34,3 %

"Apotti-asiakas- ja potilastietojärjestelmää käyttävien hyvinvointialueiden Avohilmon pitkäaikaisdiagnoosien kokonaismäärä v. 2025 suhteutettuna alueen väestömäärään oli kolmen vuoden seurannassa melko tasaisesti **keskimäärin** vajaat **kaksi kertaa korkeampi kuin muilla alueilla.**"

Auvo Rauhala,
LL, sisätautien erikoislääkäri, FT (terveyshallinto),
dosentti (terveydenhuollon tietojohdaminen ja arviointi)

Alijäämien kertymät eivät korreloi riittämättömän talouden hoidon kanssa

– alue voi joutua arviointimenettelyyn, vaikka on hoitanut talouttaan ja palveluitaan valtakunnan parhaiden joukossa

- Merkittäviä **alijäämiä on kertynyt sattumanvaraisin perustein** tietyille alueille riippumatta siitä, että taloutta on johdettu jopa valtakunnan keskimääräistä tasoa tiukemmalla kulukurilla
→ alueet joutuvat perusteettomasti eriarvoiseen asemaan, koska rahoitusjärjestelmä toimii täysin rahoituslain määräysten vastaisesti. → rahoituksen pitäisi jakautua alueille niiden tosiasiallisten palvelutarpeiden mukaan, mutta lopputulokset ovat olleet ilmiselvästi tämän tarkoituksen vastaisia.

→ **rahoitusjärjestelmän virheet ovat ajaneet alueet perusteetta täysin eriarvoiseen asemaan.**

- Etelä-Karjala on lähtenyt poikkeuksellisen alhaisesta rahoitustasosta v. 2023 yli 10 vuoden kuntayhtymäpohjaisen Eksoten onnistuneen menokehityksen hillinnän ansiosta (2. alhaisin toimintamenojen kehitys Suomessa viimeisen 8 vuoden aikana)
 - Etelä-Karjalan rahoituksesta on hävinnyt muiden alueiden hyväksi v. 2023 esitetyistä rahoitusennusteesta jo v. 2026 mennessä **52 miljoonaa** euroa. Uusimmat laskelmat ovat jälleen ennustamassa alueelle v. 2027 rahoituspohjan vähenemää **17 miljoonaa lisää**, jolloin alue saa v. 2027 jo käytännössä **vähemmän** rahoitusta kuin v. 2026, **ainoana alueena Suomessa**. (VM:n painelaskelmien 2/2026)

Noin 70 miljoonan poistuma yhteensä noin 600 miljoonan euron vuosibudjetin rahoituspohjasta ei mahdollista alijäämien kattamista.

Alijäämät katettu v. 2032 loppuun, taloussuunnitelmamme 12/25

Milj. euroa	E2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Valtion rahoitus	605,5	612,2	629,5	640,3	652,5	665,2	678,2	691,4
Sopeutus yhteensä	19,9	37,0	12,1	9,8	12,0	11,3	11,5	8,0

Edellyttäisi alueelta negatiivista tai max noin 1 %:n vuosittaista kulukehitystä 8 vuoden ajan. Tämän tason kehitys on merkittävästi alle valtakunnallisen kulukehityksen, eikä riittävä sopeutus uusien laskelmien pohjalta ole edes tosiasiassa mahdollista palvelut turvaten. Alijäämien kattaminen veisi silti v. 2032 saakka!

Alijäämät katettu v. 2032 loppuun; 02/26 alustavat uudet painelaskelmat

Milj. euroa	E2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Valtion rahoitus	605,5	613,5	612,6 -0,2 %	623,6	634,4	646,9	659,1	671,3
Sopeutus yhteensä	21,5	37,0	21,8	14,2	15,2	11,2	13,3	10,0

Alijäämien kattamista koskevat väliaikaiset poikkeusmenettelyt mahdollistettava esitettyä laajemmin:

- Rahoitusjärjestelmän ja sen taustalla merkittävässä määrin vaikuttavien tarvevakiointikertoimien taustalla olevien **diagnoosikirjausten virheiden selvitystyö on käynnissä.**
- Hyvinvointialueiden **rahoituksen kokonaisuudistamisen selvitys** on käynnistymässä.
- Talouspoliittinen arviointineuvosto (**TPAN**) antoi **suosituksensa** 2.2.2026 **siirtyä** välittömästi **pois diagnoosipohjaisesta rahoitusjärjestelmästä** vakaaseen ja ennustettavaan rahoitukseen, perustuen pitkälti demografiseen malliin, joka korreloi parhaiten alueiden tosiasiallisiin palvelujen järjestämiskustannuksiin.
- Alijäämien kattamista koskevan **normiston tulisi sallia vielä esitettyä laajempi poikkeaminen alijäämien kattamisvelvoitteesta väliaikaisesti** tilanteessa, jossa alue toteuttaa järjestämisvastuutaan **valtakunnallista tasoa kustannustehokkaammin** siihen saakka, **kunnes rahoitusjärjestelmän virheiden vaikutukset on selvitetty** sekä tehty ratkaisut mahdollisista kompensatioista tai uusista määrääjoista rahoitusvääristymien vuoksi syntyneiden alijäämien kattamiseksi.

Alijäämien kattamisvelvoitteen tilapäinen poikkeusmenettely välttämätön alueiden yhdenvertaisuuden turvaamiseksi

- Kun rahoituksen jakautumisen **virheet ovat ilmeisiä**, mutta niiden yksityiskohtaiset vaikutukset alueille kertyneiden alijäämien ja ylijäämien määriin **vasta selvityksen alla**, tulisi tässä vaiheessa varmistaa, että alueita ei nyt, selvitysten ollessa täysin kesken, aseteta alueita eriarvoistaviin asetelmiin kertyneiden alijäämien perusteella ainakaan niillä alueilla, joissa alueen kyky hoitaa talouttaan ja huolehtia palveluista on osoitettavissa onnistuneeksi.
 - Esimerkiksi Ekhvan **toimintamenojen kehitys v. 2026 on toteutumassa negatiivisena**
 - Alue pääsee näillä toimin vasta valtion vuosirahoituksen tasolle, **eikä kata aiempien vuosien alijäämiään.**
 - Ensi vuoden rahoituksen tasolle pääseminen edellyttäisi Ekhvalta **edelleen negatiivista toimintamenojen kehitystä v. 2027**; alue ei edelleenkään kattaisi alijäämiään.
 - Ennuste on, että **keskimääräinen valtakunnallinen hyvinvointialueiden toimintamenojen kehitys** tulee asettumaan **v. 2027 noin + 3-4 %:n tasolle**, mutta Etelä-Karjala sopeuttaessaan toimintaansa jopa **negatiivisella rahiotuskehityksellä kahtena vuonna peräkkäin 2026-2027, se ei pääse aiempien vuosin alijäämisensä**, yli 80 milj. euroa, **kattamisessa edes alkuun!**

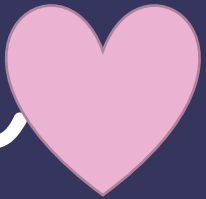
Perustuslailliset ongelmat ja yhdenvertaisuuden vaarantuminen

Alueiden **eriarvoiset toimintaedellytykset ovat on jo nyt räikeitä** ja vaarantavat kansalaisten **perustuslaissa turvattua yhdenvertaisuutta**.

Rahoituslain ns. poikkeusmenettelyt eivät ole riittäviä, eivätkä kaikille alueille lainkaan tarkoituksenmukaisia:

- **Lisärahoitusta ei myönnetä alijäämien kattamiseen**, joten lisärahaa ei anneta, jos on päässyt nykyiselle vuosirahoituksen tasolle, mutta aiempien alijäämien kattaminen ei onnistu.
- **Arviointimenettely ei korjaa rahoitusta, mutta kaventaa merkittävästi alueen laissa turvattua itsehallintoa** – perustuslaillisesti ongelmallista ja perusteetta eriarvoistavaa sekä hallinnollista resurssien hukkaa, jos alueella oikeanlaiset muutokset ovat jo käynnissä.
- Koska lain tuntemat poikkeusmenettelyt eivät ole tarkoituksenmukaisia alueilla, joilla tavoitteiden mukainen muutos on hyvässä vauhdissa, on **säädettävä mahdollisuudesta saada lisää aika alijäämien kattamiseen pidemmälle kuin v. 2028, poikkeuksellisesti ja lakiin kirjattavien vaativien erityisedellytysten täytyessä**.

Kiitos !

#mieturvaan #mieuskallan #mievastaan #mievälitän